

ניגוני נשים

ע"ש אסתר סטולמן

בית-מדרש לנשים דתיות וחילוניות
במדרשה באורנים

דברי פתיחה לשבת לנשמ"ה תשס"ט

אסתר פישר, מירב, מנחת 'יוצרות ניגון'

Prospective immigrants please note:

מהגרות פוטנציאליות, שימו לב:

Either you will go
Through this door
Or you will not go through.

או שתעברו דרך דלת זו
או שלא תעברו.

If you go through
There is always the risk
Of remembering your name.

אם תעברו דרכה,
תמיד קיים הסכון
של זכרון שמך.

Things look at you doubly
And you must look back
And let them happen.

הדברים מסתכלים עליך בכפילות
ונאתן חזבות להסתכל בחזרה
ולתת להם לקרות.

If you do not go through
It is possible to live worthily.
To maintain your attitudes
To hold your position
To die bravely.

אם לא תעברו
יכול להיות שהחיים יהיו שונים משהו.
לשמור על הגישות שלך,
להחזיק במעמד שלך,
למות באומץ.

But much will blind you,
Much will evade you,
At what cost, who knows?

אבל תהיו עורות לדברים רבים
והרבה יחמק מך,
באיזה מחיר?
מי יודע...

The door itself
Makes no promises.
It is only a door.

הדלת עצמה,
לא מבטיחה דבר
זו רק דלת.

Adrienne Rich

אדריאן ריץ'

ניגוני נשים

ע"ש אסתר סטולמן

בית-מדרש לנשים דתיות וחילוניות
במדרשה באורנים

השיר הזה של הסופרת והתאוריטיקנית הפמיניסטית אדריאן ריץ' אהוב עלי ביותר. אני מוצאת שהוא מתאים לרגעים ולמצבים שונים בחיים (והרי בזה נמדד שיר טוב, לא?). אך אהוב עלי במיוחד הוא מינוח הפתיחה 'מהגרות פוטנציאליות'. כל אחת מאיתנו, אומרת ריץ', היא מהגרת בפוטנציה – השאלה היא רק אם נוציא זאת לפועל. יש אמנם מחירים להגירה, אומר השיר, אך ישנם גם הזדמנויות רבות שאנו עלולות להחמיץ אותם אם נוותר על פוטנציאל זה. הגירה יכולה להתבטא בהמון מובנים: מארץ לארץ כמובן, אך גם מחברה לחברה, מעבודה לעבודה חדשה, וגם – הגירה משגרה לחוויות חדשות.

לפני שבעיים, הייתי גם בשבת מיוחדת ולא שגרתית אך מסוג אחר לגמרי מהשבת העומדת בפתחנו. התארחתי בישוב איתמר שבשומרון בשבת הורים בישיבה בה לומד בני הבכור. מעבר לעובדה שעבור אנשים רבים במדינה הזאת וכנראה גם בחדר הזה, לנסוע למקום כזה הוא כבר הגירה במובן הפשוט, מעין חוץ לארץ, זו היתה בשבילי סוג של 'הגירה תרבותית'. כן כן, גם בשבילי כאישה דתיה החיה אף היא בישוב דתי. מצאתי עצמי מפעילה מנגנוני נפש של הגירה: מדחיקה חרדות, צופה במנהגים המקומיים, מנסה ללמוד את השפה, יוצרת בזהירות קשרים חדשים ובעיקר, מגלה בעצמי את היכולת להיפתח, להתגמש ולהתקשר למקום ולסיטואציה שאינם טבעיים לי. חשבתי לעצמי במהלך אותה שבת, עד כמה החברה הישראלית צריכה קצת להגר בתוך גבולות ארצה שלה: לזוז, להכיר להתנסות וללמוד את השפות השונות המתקיימות כאן. אני מוצאת, בכל התנסות של 'הגירה תרבותית', שתנועת הנפש הזו, של שינוי הסביבה המוכרת, של אתגור צורות המחשבה הרגילות, של לימוד של שפות חדשות, היא כמו תרגילי התעמלות לנפש: למתוח מקומות ששכחתי שקיימים על מנת שישבו לתפקוד.. (וכן, לפעמים יש גם התכווצות שרירים אח"כ...)

בשבת בה אנו מתחילים את ספר דברים, הספר האחרון בתורה, אנו מתקרבים לסוף סיפור ההגירה הגדול של בני ישראל ממצרים לארץ ישראל, מתרבות של עבדים לתרבות של בני חורין. סיפורי המדבר מלמדים אותנו את קשיי התהליך, את הכמיהה הטבעית של בני ישראל חזרה למוכר ולשגרה הרגילה, ואת החרדה מהשינוי ומהגורל הלא ידוע. הספור המכונן של העם היהודי הוא ההגירה: גם הגיאוגרפית אך גם התרבותית. לקום, לזוז, לשנות להתנסות, לפעמים ליפול – אך לנסות שוב: עד ההגעה לארץ המובטחת. וגם שם: 'הדלת עצה אינה מבטיחה שום דבר - היא רק דלת': השאלה היא מה עושים לאחר ההגעה...

שבתות לנשמה בשבילי, הם תרגיל בהגירה חברתית ותרבותית. שעור התעמלות פעם בשנה, אולי לקראת הגמר הגדול שעוד מצפה לנו כחברה. להתנסות בשבת אחרת מהרגיל: בלי המשפחה, עם סדר יום קצת שונה, עם נשים מרקעים שונים. זה מסמל בשבילי את האתגר של לא לשקוע בשגרה, להתנער מדי פעם, למתח שרירי נפש ולממש את היותי מהגרת פוטנציאלית...